

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 73 0 П 026951 20 Рев
Бања Лука, 22.02.2022. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Биљане Томић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитељице Г.Г. из Р., заступане по пуномоћнику М.Р., адвокату из Д., против тужене М.Б. из К., заступане по пуномоћнику Р.Д., адвокату из Б.Л., ради утврђења, одлучујући о ревизији тужитељице против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 73 0 П 026951 19 Гж 3 од 14.4.2020. године, на сједници одржаној 22.02.2022. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Котор Варошу број 73 0 П 026951 18 П 2 од 22.02.2019. године одбачена је тужба у дијелу којим је тражено утврђење ништавости уговора о поклону некретнина у Б., закљученог дана 06.10.1977. године између правног предника тужитељице Ћ.Б. као поклонодавца и правног предника тужене Ц.Б. као поклонопримца, а захтјев за утврђење да је тужитељица на основу одржаја стекла право својине на некретнинама које су биле предмет поклона и за њену укњижбу у јавним књигама одбијен је као неоснован. Тужитељица је обавезана да туженој накнади трошкове спора у износу од 4.594,80 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 73 0 П 026951 19 Гж 3 од 14.4.2020. године жалбе странака су одбијене и првостепена пресуда потврђена.

Тужитељица је изјавила ревизију против другостепене пресуде због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се оспорена пресуда преиначи тако да се тужбени захтјев у цијелости усвоји.

Одговор на ревизију није поднесен.

Ревизија није основана.

У овој парници тужитељица захтијева да се утврди да је ништав уговор о поклону некретнина који је њен пок. отац 1977. године закључио са својим сином одн. пок. супругом тужене и да је она на оригинаран начин тј. на основу одржаја стекла право својине на некретнинама које су биле предмет тог уговора.

Наконведеног поступка нижестепени судови су утврдили: 1. да је пок. Ђ.Б., отац тужитељице односно свекар тужене, у катастарском оперативном био уписан као посједник некретнина у Б., Општина К.; 2. да је Ђ.Б. писменим уговором о поклону од 06.10.1977. године ове некретнине пренио у својину свом сину Ц.Б. - супругу тужене; 3. да је Ђ.Б. умро 1997. године, а његов син тј. супруг тужене Ц. 1998. године; 4. да је правоснажном пресудом из 2015. године утврђена правна ваљаност наведеног уговора о поклону; 5. да земљиште које је било предмет поклона није чинило заоставштину пок. Ђорђа Б. већ некретнине у Р. те да су исте наслиједили син оставитеља Д. са 9/10 дијела и тужена са 1/10 дијела; 6. да су некретнине које су биле предмет уговора о поклону ушле у заоставштину пок. Ц.Б. и да су их наслиједиле парничне странке са по 1/2 дијела; 7. да је мајка тужитељице З.Б. умрла 1952. године те да иза ње није спроведена оставинска расправа.

Код овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови закључују да се на страни тужитељице нису оствариле правне претпоставке за стицање права својине на спорним некретнинама по основу одржаја јер она није била савјестан посједник истих обзиром да јој је било познато да се ради о имовини њеног брата Ц. коју је она, скупа са туженом, наслиједила иза његове смрти, а није ни доказала да од 1960. године искључиво она посједује ове некретнине нити је доказала да су јој исте припале на основу усменог договора о диоби те да она плаћа порез на те некретнине, па суде тако што у цијелости одбијају тужбени захтјев за утврђење права својине, а у односу на захтјев за утврђење ништавости уговора о поклону усвајају приговор *res iudicata* и у том дијелу тужбу одбацују.

Одлуке нижестепених суда су правилне.

Материјално право није погрешно примијењено на штету тужитељице када је одбијен њен захтјев за утврђење права својине по основу одржаја.

Из утврђења нижестепених суда произилази да су у јавним књигама тужитељица и тужена уписане као сувласнице спорних некретнина са по 1/2 дијела. Ради се о некретнинама које је 1977. године предник тужитељице Ђ.Б. поконио преднику тужене Ц.Б., а које су након његове смрти наслиједиле парничне странке.

За постојање стварно - правних односа и за све правне посљедице тих односа настале до 01.9.1980. године тј. дана ступања на снагу Закона о основним својинско - правним односима („Службени лист СФРЈ“ број 6/80 и 36/90 те „Службени гласник Републике Српске“ број 38/03, даље: ЗОСПО), мјеродавно је право важеће у вријеме настанка, а на правне посљедице које настају касније примјењује се ЗОСПО. Када су у питању рокови одржаја који су почели тећи прије његовог ступања на снагу, ЗОСПО се примјењује на начин да: 1. кад је законом (ЗОСПО) прописан краћи рок, а по његовом ступању на снагу преостало је вријеме краће од законом прописаног, рок истиче по протеклу времена одређеног пријашњим законом (правним правилима) и 2. ако је од рока одређеног правним правилима преостало вријеме дуже од онога предвиђеног новим законом, рок истиче протеклом времена које је прописано у овом закону.

Под савјесном државином подразумијева се државина код које држалац вјерује у правни основ своје државине, дакле оправдано сматра да је он титулар права чију садржину фактички врши одн. да има законити наслов за стицање права својине или да је то право стекао по самом закону (члан 20. ЗОСПО). Савјесни држалац није свјестан

тога да се његова фактичка власт разилази од правног стања. Његова заблуда о свом сопственом праву мора бити објективна тј. таква да он према нормалним околностима није морао да сумња да нема право које фактички врши. Одредбом члана 72. став 3. ЗОСПО (раније параграф 328. бившег ОГЗ-а) је прописано да се савјесна државина претпоставља, а она мора постојати за све вријеме потребно за одржај (досјелост), што је у складу са правним правилима имовинског права која су модификована у судској пракси одн. касније са одредбом из члана 28. ЗОСПО. Претпоставка савјесности посједа ради стицања права својине испуњена је ако се власник некретнине апсолутно пасивно држи у погледу остварења неког права које извире из права својине на тој некретнини, а из таквог понашања власника кроз вријеме од 20 година држалац стекне увјерење да га реализација тог права не интересује и да ствар држи као савјестан посједник. Ова претпоставка је испуњена само ако је држалац кроз све вријеме одржава сматрао да је ствар коју држи његова одн. ако није знао или није могао знати да није његова.

Супротно схватању првостепеног суда, сувласник може у парници тражити да се пресудом утврди да је по општим законским претпоставкама одржајем стекао право својине на цјелокупним некретнинама и да му се, на рачун другог сувласника, право сусвојине претвори у право својине са 1/1 дијела. У конкретној правној ствари тужитељица је поднијела управо такву тужбу против тужене као друге сувласнице предметних некретнина.

Исправан је закључак нижестепених судова да тужитељица није савјестан држалац спорних парцела. Без државине таквог квалитета нема основе за стицање права својине по основу одржаја (члан 28. у вези са чланом 72. ЗОСПО и правним правилима из параграфа 1468. ОГЗ-а). За такав закључак нижестепени судови су изнијели ваљане разлоге који су у складу са provedеним доказима и утврђеним чињеницама, а које као исправне усваја и овај суд.

Све до доношења рјешења о наслеђивању иза смрти пок. брата Ц., тужитељица није била ни законити држалац спорних некретнина. Наиме, она није доказала да су јој ове некретнине припале у поступку диобе (нема доказа да је било када вршена диоба истих). Њој је сувласнички дио на тим некретнинама припао по праву наслијеђа (исто као и туженој) и то право јој нико не оспорава. У оставинском поступку вођеном након смрти брата Ц., тужитељица није ни тврдила да су предметне некретнине у њеној својини и да не улазе у Ц. заоставштину већ је, супротно томе, прихватила насљедни дио који јој по закону припада као и дијелове које су јој уступили брат и сестре, а туженој није оспорила њен насљедни дио. Из оваквог понашања тужитељице се може закључити да је њој било познато да те некретнине припадају њеном брату, а како је она 2016. године изјавила жалбу против рјешења органа управе на темељу којег се пок. Ц. уписао као власник спорних некретнина, несумњиво је да јој је било познато и то да је ове некретнине исти стекао на темељу уговора о поклону закљученим са оцем Ђ.Б.

Из утврђеног чињеничног стања произилази да су, поред тужитељице, спорне некретнине користили и остали чланови породице тј. њен отац и брат, који су исте издавали у закуп трећим лицима, а да тек од 1998. године тј. од смрти брата Ц., тужитељица сама користи те некретнине, док се тужена као друга сувласница истих пасивно држала у погледу остварења свог сувласничког права. Реализација овог права тужену испочетка није интересовала па је, по мишљењу овог Врховног суда, почетна несавјесност тужитељице могла изгубити свој значај и добити нови квалитет у виду увјерења да некретнине посједује као савјестан држалац. Међутим, то увјерење на страни

тужитељице је могло трајати само до 2014. године, када је сазнала да је тужена против ње поднијела тужбу којом тражи да се утврди ваљаност уговора на основу којег је њен пок. супруг стекао право својине на спорним некретнинама. Подношењем ове тужбе тужена је исказала свој интерес за те некретнине и од тада тужитељица губи својство савјесног држаоца. Дакле, савјесна државина тужитељице је могла трајати од 1998. до 2014. године па иста није по основу одржаја стекла право својине на спорном земљишту јер је за то било потребно вријеме од 20 година, која претпоставка се у овом случају није остварила.

Супротно ревизионим наводима, побијана пресуда садржи ваљану оцјену свих проведених доказа, укључујући исказе свједока и парничних странака, па иста није захваћена повредама одредаба парничног поступка из члана 209. став 1. у вези са чланом 8. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13, даље: ЗПП). Тврдња тужитељице да јој отац и брат за живота нису оспоравали право својине на спорном земљишту је у колизији са утврђеним чињеницама, јер да је то тачно, тада отац не би ово земљиште поклатио сину Ц. (брата тужитељице), који је вољу за прихватањем поклана исказао тако што је поднио захтјев за провођење уговора о поклону у јавним књигама и што је вршио својинска права на предмету поклана, при чему није спречавао ни остале чланове породице да користе спорне некретнине.

Неаргументована је тврдња ревизије да су нижестепени судови прекршили правило о терету доказивања. Тачно је да се, како је напријед речено, савјесност претпоставља, али је тужена у овој парници доказала да тужитељица није била савјестан држалац спорних некретнина цијело вријеме потребно за одржај. Стоји приговор ревизије да се другостепени суд без потребе упустио у утврђивање чињеница на основу којих је пок. Ђ.Б. стекао те некретнине, али то није од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде.

Суд током цијелог поступка по службеној дужности пази да ли је ствар правоснажно пресуђена и ако утврди да је парница покренута о захтјеву о коме је већ правоснажно одлучено, одбациће тужбу (члан 196. став 2. ЗПП). Ова одредба садржи правило забране поновног суђења у истој ствари (*ne bis in idem*).

Из разлога нижестепених пресуда слиједи да је правоснажном пресудом првостепеног суда у ранијој парници, вођеној између истих парничних странака, усвојен тужбени захтјев за утврђење правне ваљаности предметног уговора о поклону, а предмет ове парнице је утврђење ништавости истог тог уговора. Нижестепени судови сматрају да се у оба спора тј. и у правоснажно окончаном и у овоме спору ради о истом тужбеном захтјеву, заснованом на истом чињеничном основу, јер да је предмет и једног и другог спора утврђење ваљаности цитираног уговора. Зато су ти судови закључили да је у питању пресуђена ствар па су тужбу у том дијелу одбацили (члан 196. став 2. ЗПП).

Обзиром да у овом случају постоји идентитет странака, идентитет захтјева и идентитет чињеничног стања и у ранијој и у овој парници, и по оцјени овог ревизијског суда, парница је покренута о захтјеву о којем је већ правоснажно одлучено па су нижестепени судови правилно закључили да је основан приговор пресуђене ствари, истакнут од стране тужене, те тужбу у том дијелу одбацили. При томе није од значаја што је у пријашњој парници усвојен тужбени захтјев за утврђење правне ваљаности уговора о поклону и што у новој парници тужитељица тражи да се утврди његова ништавост, јер је несумљиво да је предмет спора у обје парнице идентичан (оно што је ништаво није

правно ваљано и обрнуто). То значи да је питање ваљаности спорног уговора ријешено у ранијој парници и да оно не може бити предмет новог спора.

Стога се без основа у ревизији указује да нису биле испуњене законом прописане претпоставке за констатацију да је тужбени захтјев у овоме спору правоснажно ријешен пресудом првостепеног суда број 73 0 П 000803 14 П 4 од 17.4.2015. године. Да ли је нека правна ствар правоснажно пресуђена утврђује се на основу субјективног и објективног елемента. Наиме, правоснажност пресуде односи се на њену изреку, а ограничена је на однос међу истим парничним странкама као и на истовјетност пресуђеног тужбеног захтјева у погледу његове садржине и правног основа. Дакле, идентитет парница постоји ако се исти тужбени захтјев заснива на истој чињеничној и правној основи међу истим странкама (у истој или обрнутој улози).

У овом спору странке су исте као и у раније вођеном спору, при чему није од значаја што су у ранијој парници на страни тужитељице учествовали њен брат и сестре као странке (у овој парници они нису обухваћени тужбом). И садржина захтјева је у оба спора идентична. У правоснажно окончаној парници тужитељица је оспоравала тужбени захтјев на истој чињеничној основи која и у овој парници чини основ тужбеног захтјева. Ради се, дакле, о пресуђеној ствари, ради чега је тужба у односном дијелу недопуштена.

На основу свега реченог ваљало је ревизију тужитељице одбити као неосновану и примјеном одредбе члана 248. ЗПП одлучити као у изреци.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић